

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. V. Tobias senior, ob moram filii reducis, vehementer anxius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Tertium. **l**us, & potator sim? 3. Quanti sunt, quibus nec aridus panis in prandium aut cenam est? Tu ergo, qui victu uteris tam comodo, datorem agnosce tuum, & beneficium veras in injuriam datoris & probum? 4. Attende igitur, & vigila, ne per eandem portam diabolus sub vino irrepat, per quam ingreditur Christus sub sacramento. 5. Hæc edendi & bibendi voluptas quantilli spatii, seu loci & temporis est. Locus vix duorum digitorum: Tempus brevissimum, dum cibus scilicet ac potus hæret in faucibus. Hinc ista qualis qualis voluptas velut sonituum evanescit, & tamen sui avidos ad Orcum dejicit. *Voluptas bonum pecoris, inquit Annæus, cui indulgere initium omnium malorum est. Chryostomus hominem hujus voluptatis avidum hoc modo interrogat. Nunquid voluptatem queris amice hanc à frugalitate parabis. Num sanitatem? etiam hanc inde: num securitatem, & sollicitudinis immunitatem? etiam hanc: num animæ sobrietatem? num quæritatem? ita omnia hic. In crapulâ autem contraria insuavis, mala valetudo, infirmitas, illiberalitas, sumptus. Unde igitur ad illam currimus omnes inquit. Ab infirmitate: Dic enim mihi, quare nocivum egrotans inquit, nomen & istuc ipsum signum est egrotandis? Quare claudus non recedat incedit? istuc ipsum autem nomen ab ignavia, & quod non vult accedere ad medicum? Rerum enim alia temporariam voluptatem habent, & perpetuum supplicium: alia contra temporarium laborem, & perpetuam fruitionem. Qui igitur sic dissolutus & ignavus est, ita ut presentes delicias pro futuris non contemnat, statim capitur. Voluptas ergo maxima, voluptatis victoria.*

Sextum. **6.** Vinolentus in ediam, famemque Lazari, sed & sinum Abrahami sæpe cogitet, quâ etiam opulenti epulonis hic lautam mensam, & illic apud inferos æternam abstinentiam cum animo suo expendat. Quid post omnes delicias & voluptates remanet nisi vacua crumena, effatum ac morbidum corpus, imminuta & deturpata fama, læsa & desperata conscientia? Hoc autem unum tibi manet, quod tibi subtraxeris. *Gulam & ebrietatem vicisse, solatium suavissimum.*

Septimum. **7.** Sed, inquis, hujus Domini aut fautoris magni, aut principis tanti gratiam amitto, nisi bibo, & ultra necessitatem bibo. *Solent ebriosi, ait Augustinus, ita se excusare, ut dicant, Persona potensque coegit, ut amplius bibam, & in convivio regis non potui aliud facere. Ad excusandas excusationes ista in peccatis prætextamus. Quid autem hac in re faciendum? continuo subjungens Augustinus. Etiam si, ait, ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, Aut bibas, aut morieris: Melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur. Imò illa plerumque obijciuntur falso. Nam illi tales domini, quia prudentes & Christiani, ubi vident virili ac constanti animo potum nimium & ebrietatem repudiari, etiam indignationis aliquid ostendant, postea tamen tacite admirantur & laudant, & se cum ipsis non sine profectu reputant: quantis cum illo egimus, quot illum minis ac terroribus fatigavimus, & tamen à sobrietate abducere nequivimus. Subjungens Augustinus: Nam & Deus, inquit, qui te videt per ejus amorem inebriari non velle, ipse tibi gratiam etiam horam dabit, qui te, ut amplius biberes, videbantur hortari & cogere.*

Idem loco cit.

Idem loco cit. & priorum serm. 231.

Math. c. 25. vers. 40.

Acatum esse. Sed pro istâ ignorantia maxime Sacerdotes in die judicii redditori sunt rationem, si commissis sibi populis, quæ vel quanta mala de ebrietate nascuntur, assidue noluerint prædicare. Qui ergo credit ebrietatem esse parvum peccatum, si se non emendaverit, & pro ipsâ ebrietate penitentiam non egerit, cum adulteris & homicidis (hæc, quæso, non effugiant) æterna sine remedio illum pena cruciabit, secundum illud: Ebriosi regnum Dei non possidebunt. Et ideo desinat ac delibere, unusquisque apud se, ebrietatem græve esse peccatum, & tunc aut nunquam aut difficile eum ebrietas poterit superare. Et ideo rogo, & per tremendum diem judicii adjuro, ut quantum potestis, ebrietas malum, auxiliante Deo, fugiatis, quia etiam si reliqua peccata Christiani non admittant, sola eos, si frequenter fuerit ebrietas, & emendatio ac penitentia non subvenerit, in inferni profunda precipitat. Luxuriosos res vinum. Chryostomus dicta omnia velut compendio complexus. *Vbi ebrietas, inquit, ibi diabolus. Ebrietas malorum omnium mater. Ebriosi regnum Dei non possidebunt.*

CAPUT V.

Tobias senior ob moram filii reducis vehementer anxius.

Cum Tobias junior ob conjugium recens intam, atque celebratas nuptias, & ob Raguelis preces validissimas aliquantulum moraretur, hinc serius susciperet iter, eamque ob causam statim tempore domi non esset, parentes moesti ac solliciti absentiam filii luctu non levi deplorarunt: Mœrorem Pater non dissimulans: *Quare, inquit, moratur filius meus, aut quare detentus est tibi? Putasne Gabelus mortuus est, & nemo reddet illi pecuniam? Caput autem contristari nimis, & Anna uxor ejus cum eo, & ceperunt ambo simul flere, ed quod die statim minime reverteretur filius eorum ad eos. Hic anxia in adversis sollicitudo non nihil erudienda, mala trepidatio in improspere corrigenda, erudendus animus ad providentiam divinam in omni eventu consideranda.*

S. I.

Sires ad vivum revocanda, & origo nostrarum pene Somnium miseriarum scrutanda sit, eam esse comperimus, quod divinam providentiam revera non satis capiamus. Hinc vanæ sollicitudines, vani metus, inanis luctus, & plurima perturbatio. Adversa gravius sentire, nil ex se mali. Hoc humanum est, quod à nobis alienum non putemus, sed turbari, fluctuare, angustiam discrucari, id vero laudem non habet, hoc denique vitiosum est. Istius mali origo, divinæ providentiæ est ignorantio. Huc igitur & oculos & mentem advertite Christiani: ad divinam providentiam digitum intendo.

Divinæ providentiæ ita omnia sunt subiecta, ut nihil penitus nec minimum quidem ulli hominum evenite possit, quod providentia divina non præviderit, aut noluerit, aut malè permiserit. Invidia vel nescientia Dei providentiâ neminem vel catellus allatrat, nec musca tangit, nec culex mordet. Quod si hæc etiam minutissima divinæ providentiæ decreto fiant, utique graviora illa, nempe ab homine objurgari, lædi, vulnerari (infinita talia conglomerentur) absque decreto ejusdem providentiæ non fiene. Nil rerum usquam fit, quod non ab omni æternitate Deus futurum præviderit, & ita prout fit, fieri voluerit, unicum si demam peccatum, quod permittit fieri, ipsa permissio in hostium tendit emolumentum. *Melius enim judicavit Deus, Augustino teste, de malis benefacere, quam mala nulla esse permittere, bene utens bonis malis, & faciens bona de malis, ad faciendos bonos ex malis. Exempli gratiâ: Est, qui me invadat, vituperet, carpat, objurget, laceret verbis mordacissimis. Quid ego hîc faciam? Primum omnium sit, cogitaret Deus, divina providentia hunc hominem in me immi-*

fit, hanc plagam Deus, hunc iclum, hoc vulnus tergo meo, & quidem ab aeterno, destinavit, voluitque ut me hic homo his modis exagitarer. Atqui, diceas, hic homo peccat, dum tale quid parat. Esto: peccatum Deus non vult, sed permittit, idque in bonum nostrum, atque ita voluntate mala, voluntate pessima velut instrumento utitur ad suos exercendos, ad improbos puniendos & corrigendos. Quam de re clarissime Augustinus: *Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates ejus*, inquit, ut mirro & ineffabili modo non fiat prater ejus voluntatem: quia non fieret, si non fieret, nec utique volens fuit. sed volens. Nec posset bene. Hac centies, haec millies occurrentia, quia etiamnum plurimi ea non cupiunt, atque hinc merores, perturbationes, angores vani & mali. Nec enim illud Siracidae pendunt: *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honoris a Deo sunt*. Ea profus mala omnia, quae nos appellamus mala a Deo sunt, & quidem a volente Deo. Subinde malis alienis moti dicimus: Grande malum hanc domum occupavit: Vir mortuus, inops vidua octo liberos habet, e quibus tres aegrotant, nec tora domo vel buccia panis reperienda est. Sed & tempus urget merce des annua habitacionem solvere, nec obolus in arca est. Non soluit in plateas ejicitur omnis suppellex. Immites confanguinei juvare nolunt, quia cognate pauperatam erubescunt. Hinc istae lacrymae. Atqui haec mala a Deo sunt omnia. Et plerumque haec tales arumnae male iniri matrimonii sunt supplicia. Nam saepe spreto Deo nubitur, conveniunt ut pecudes, junguntur nuptiis ante nuptias. Non claudo pede sequitur poena divinae legis contemptores. Subinde tamen etiam ejusmodi mala experimentum sunt pauperis ac probi hominis, cujus promerita iustitiae augent. Quod de malis illis affirmavi, de malis omnibus, quae in Orbe sunt, affirmo. A Deo mala omnia proveniunt, solum demo peccatum. Ita Deus vult, ut iste sit opulentus, hic egenus, iste sanus, ille aegrotus: hic honoratus, iste abiectus, ita in omnibus sentiendum. Haec Dei providentia ante oculos assidue obvertetur.

Ad rem instruens Paulus: *Nihil solliciti sitis*, inquit, *sed in omni oratione, & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud Deum*. Atqui, ut dictum, haec ab aeterno Deus novit, Nihilominus innotescant. Hic diversae quatuor edocemur. 1. Oratio, est animi ad Deum elevatio, quo quidem modo ad Deum accedimus. 2. Petitio est, qua victum, valerudinem, sapientiam, alias a Deo virtutes poscimus. 3. Gratiarum actio est, qua nos Deo memores & gratos sitimus ob accepta ab eo beneficia, quae una res nostras preces plurimum commendat. 4. Obsecratio est, qua precibus nostris vim & pondus ad impetrandam addimus, quod ipsa Dei bonitas est, & promeritorum filii thesaurus infinitus. Hinc preces ita concepimus: Domine Jesu, per navitatem tuam, per baptismum & sanctum jejunium tuum, per crucem & passionem tuam libera nos. Sed quomodo haec Deo jam omnia scienti innotescant? Vult Paulus. 1. Ut Angeli etiam, quid petamus, scient. 2. Assiduitatem & vigilantiam orationis extimulat. 3. Ut caussas physicas ad aeternam veritatem referamus. Hoc explicans Augustinus: *Dicuntur Angeli, ait, orationes, & vota nostra offerre Deo, non quia Deum doceant, qui omnia, antequam fiant, sicut & postea facta sunt, novit: sed quia ejus voluntatem super his consulant, & quod jubente Deo completum esse cognoverint, hoc nobis evidenter, vel latenter reportant*. Vnde Angelus hominibus ait: *Cum orastis, orationem vestram obtuli Deo. Similiter & nos cum oramus non Deum docemus, quasi nesciat, quid velimus & quo indigeamus, sed necesse habet rationalis creatura temporales caussas ad aeternam veritatem referre, sive petendo, quid erga se fiat, sive consulendo, quid fiat*. Hoc pectori altissime inhingendum: *Necesse habet rationalis creatura temporales caussas ad aeternam veritatem*

A referre. Hoc igitur age, mi homo, & Augustini monitu, Temporales caussas ad aeternam veritatem refer. Deo te siste, & dic: Scio Domine, scio paupertatem, injurias, morbos, & quidquid est horum malorum, a tua Providentia & voluntate provenire. Scio & agnosco, sed in his, si fieri potest, levamen peto. Hoc revera est caussas temporales ad aeternam veritatem referre. Ita innotescunt apud Deum petitiones nostrae. Subsidii hujus ignorantia humanas omnes miseriae incredibiliter exasperat. Rem exemplo monstramus.

§. II.

Alaricus Gothorum rex Anno Christiano quadringentesimo nono, cum exercitu Romam movit, expilaturus Urbem & everfurus: quod Socrates & Sozomenus me docent. Vir sanctus magni animi, professione Monachus regem adiit & rogavit, parceret urbi & humano sanguini, mala inde ingentia vitura. Cui Alaricus rex, se paene invitum expeditionem hanc suscepisse. Sed esse monitorem latentem, qui animum cunctantem urgeat, ac si quotidie haec auribus ingerat: Iter capeffito, Romam vastato. Tanta urbis everfio, malum ingens, malum maximum, sed hoc Deus voluit, quia voluit his bellorum flammis punire fontes ac purgare. Nihilominus e tantis malis plurimum eliquavit boni, velut pharmacopola e floribus pretiosum liquorem. Inter bona everfae urbis numero Augustini duos libros de Civitate Dei, grande opus, multoque nobilissimum, quod pro suo agnoscit sanctissimus scriptor & fatetur scribendi causam fuisse everfionem Romae sub Alarico. Atqui hoc unicum est e multis bonis tam miseranda vastationis. Quod si nihil aliud boni everfam Romam sit securum, nihilominus questio plane sit, an Reipublicae Christianae non magis expediat, hoc Augustini divino scripto jam posse fuit, quam urbem eo tempore non expilari.

Superiores annos in memoriam revocemus. Ab anno millesimo sexcentesimo trigesimo secundo ad trigessimum quintum, Deus bone, quale triennium fuit, quo Germania paene omnis in cadaver & miserabile bustum extabuit. Sentimus etiamnum flammam, & ustulationes bellicas, sed utique ex his incendiis Deus plurimum boni collegit, quod supremo die cominus & luculentè spectaturi sumus. Quemadmodum vero Deus, cum urbe tota, cum provinciis, cum regno, ita profus cum quovis homine agit, & sicut mala urbis, provinciae, regni, universi Orbis, ita mala cujusvis hominis universa a Deo, a divina Providentia, & Voluntate proveniunt, quae illa ipsa mala ad unguiculum, ad drachmae partem minimam, ad granum dimensa, in hunc ipsum hominem, bono ejus, destinatissime & ex decreto aeterno immitit. Idcirco Paulus: *Nihil, ait, solliciti sitis: haec, vos non turbent, supra vos curat providentissimus Deus, & vestra vobis mala in vestrum usum attemperat. Vos caussas physicas ad aeternam veritatem referre*.

Atque haec, quae audimus, quae legimus, quae Christiana religio docet, non nidante oculo consideranda, sed eo mentis ardore, ac si praesentem cerneremus Christum Dominum, qui sua nobis manu amariorem calicem propinet, ac dicat: Sume fili, some filia, & honori meo, propter me hos amaros exhaures, erunt saluti. At nos hominiones queruli & in perniciem nostram stolidè cati, nostras hic consideratiunculas opponimus & vociferamur: Quomodo homo ille sanctulus hoc in me audeat non sibi religioni ducit, tam inique mecum agere? mea mihi tam dolosa vi eripere? tantis me incommodis afficere? fas omne temerario insultu proterere? Num hoc aequum & justum? quid a me unquam mali passus est? Quid, obsecro, argutur mihi? aequum an iniquum, justum an injustum sit, priores laeserimus, an laedamur primi. Ad rem non faciunt haec quasi iuncturae.

Hoc queramus, quid pati nos velit Deus. Si mutare, aut A mitigare non possumus, quo premimur, malum, divinam Providentiam & Voluntatem venerabundi agnoscamus; feramus, quod ferre nos vult Deus; exhauriamus, quem propinqua pariter amarum calicem; mala, quae nos urgent, toleremus sine haesitatione, sine murmure, sine querimonis, sine perturbatione, in unam Dei voluntatem animo intentissimi. Ita causas temporales physicas ad aeternam voluntatem referamus.

§. III.

Chrysolomus querebant auditores Constantino- poli: Cur permisisset Deus, ab homicida sceleratissimo Herode tot millia infantum jugulari. Et si enim, aiebant, ille egit injuste, cur tamen Deus ista permisit? Ad ea Chrysolomus: Quid igitur, inquit, ad huiusmodi objecta respondendum? Illud profecto, quod semper, & in ecclesia, & in domo, & in publico omnino ubique inculcare non desino, quodque à vobis summam cum diligentia cupio servari. Stat enim certa, nulla, fixaque regula, & una contra omnes huiusmodi aptissima ac validissima quaestiones. Quanam igitur hac regula est, quae ratio? Quod videlicet, qui laedere velint, multi sint; qui verò ab alio laedatur, omnino nullus. Et ne in longum vos severentia huius conturbet ambiguum, rem absol- ram. Quidquid illud à quolibet hominum passus fuerimus iniuste, aut remissione peccatorum Deus, aut amplioris mercedis retri- butione compensat. Exemplis dicta consignemus. Servo- rum aliquis suo Domino septingentos florenos debet, quos tamen reddere non potest, variè impeditus: nam quaedam illi erepta sunt furto, quaedam malis artibus & fallaciis adempta; deinde multam satis pecuniam à suis debitoribus habet exigendam, sed nullus ei vel obolum reddit. Hinc servus ille ad suum se Dominum vertens: Here, ait, paratissimus sum, omne & alienum, quo apud te laboro, exactissime vel ad teruncium dissolvere, & illos septingentos florenos vel hac ipsa luce reddere. Sed ab aliis ita mecum agitur, mei debitores multa satis apud me nomina contraxerunt, nulla expediunt, isti & isti, & illi, quod meum est, vi etiam eripiunt. Here ad- juva. Herus debitores sui famuli & raptos facillimè coërcere, & ad nomina expungenda posse adigere. Verum hoc agamus, inquit, veritatem faciamus, & aequem rationes; ego tibi florenos septingentos, tu creditas minores pecunias tuis debitoribus condona. Quid ob- secto, & à quibus huic servo nocitum est? Pari modo viri pauperis tugurium ab hoste incenditur. Tota hac moles ducentis, ad summum trecentis stetit florenis. Vir iste pauper inflammatam aediculam profugus, mendicat, & florenos colligit quingentos reparandae domui largam prorsus collationem. Quis hostium huic viro nocuit? Profuit ad lucrum.

Injuriarum toleratiam Deus aut remissione peccatorum, aut amplioris mercedis retributione compensat.

Ps. 24. v. 18. & 19.

Ita igitur ratiocinemur, quidquid denique injuria- rum ab aliis patiamur. Aut nostra nobis in Deum delicta condonantur; aut si ea non sint tanta (quod longè rarissimum) copiosior in caelo merces ob illatas & patienter toleratas injurias reddetur. Hoc nobile com- pendium non ignorans David: Respice, inquit, inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me: Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte uni- versa delicta mea. Domine, par sit calculorum ratio: Tu mihi, ego meis hostibus, dabo veniam.

Ergo erigamus oculos ad divinam Providentiam, quae omne malum, omnemque peccati poenam & sup- plicium destinatione certissima in nos immittit, sed ideo, ut vel contractas à nobis noxas condonet, vel in- jurias aequanimiter toleratas, aliave mala patienter ac- cepta in sublimi regno remuneret. Revera quisquis hoc probe capit, in adversis omnibus, in ærumnis maximis est erectissimus. Obfirmat animum, quem cum Deo jungit. Ruar jam caelum, collabatur Orbis, stabit erectus, qui divinam sibi Providentiam poluerit firmamentum.

CAPUT VI.

Tobias junior Raguelis soceri facultatibus & obsequiis ditatus.

Voluisset quidem Raguel generum suum diutius in suis aedibus retinere, viri praesentia mirifice de- lectatus. Impetrandae huic morae pollicebatur certum ad parentes nuntium ablegare, qui cunctationis causas exponeret. At verò Tobias suaviter oblectatus: Ego novi, ait, quia pater meus & mater mea modò dies computant, & cruciatur spiritus eorum in ipsis; Cùmque verbis multis roga- et Raguel Tobias, & ille eum nullam rationem vellet audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem omnis substantiae suae, in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa & salvum atque gaudentem dimisit eum à se, dicens: Angelus Domini sanctus sit in itinere vestro, perducaturque vos incolentes, & inveniat omnia rectè circa parentes vestros, & videant oculi mei filios vestros, prorsquam moriar. Vic fuerit sanè honestus, & animi liberalis ac sinceri Raguel, qui cum genero suo tam non parca manu, sed praefere ac munificè & quidem ex aequo sua diviserit. Beneficè & liberalis animus divinae bonitatis nobilissimum simu- lacrum. Hic explicandum, quam obligati sumus ut alter ad quibet alteri adiutorem se praebet, praefidium ferat, opem por- rigit consilii, manu, obsequiis, pecuniis, patrocinis, quibuscumque demum poterit modis. Alter in alterius bonum nati sumus. Hoc exponemus.

§. I.

Homo facile obsequiosus & in alios benignus, Homo pulcherrima Numinis est effigies; Deo assimi- latur. Eleganti dictionis nervo Gregorius Nazianzenus: Nihil, inquit, tam divinum habet homo, quam de aliis bene mereri. Et scimus neminem sibi nasci, neque nos nobis tantum vivere. Ideo Christus toties Patrem divinum monstrans: Estote ergo vos, inquit, perfecti, sicut & pater vester caelestis perfectus est. Liberalissima patris vestri natura vobis est emulanda; omnibus beneficit, ipsis etiam hostibus. Suum solem astrorum regem nemini negat, sum- mè misericors & liberalissimus in omnes. Eam etiam ob causam Paulus: Nemo, inquit, quod suum est, quarat, sed quod alterius. Cùm verò istud minimè quotidiani usus esse comperisset: Omnes, inquit, quae sua sunt, quarunt. Suum quicquid commodum, suam crumenam, suum at- tendit quaesitum, quicquid suis adest rebus, nemo alienis. Atqui hoc parillare non est; Hoc à patris virtute tur- piter est delectere; ita degeneres filii à parentis ingenio fœdum declinant. Verus Dei filius, imago patris, cupit omnibus benefacere. Indoles Boni est se diffundere, ac Communicare.

Angeli hac in re nobis exemplo sunt, qui licet longè nobilioris sint prosapia, quam nos, nihilominus obsequiis omnium nostrum apparent; servant & ministrant nobis. Nonne enim omnes sunt administratores spiritus, in ministerium missi? Non illis vile nimis est, sensillulo sua officia consecrare; non dedignantur nostris cre- pundis pervigiles interesse, cùm tamen inde nec mini- mum quid commodi, vel voluptatis hauriant. Una at- que unica Dei Voluntas eos ad ista ducit servitia. Quia sic visum Deo, ideo res nostras vigilantissimè curant. Hæc ipsa, quam explicamus, historia omni admiratio- ne dignissima. Raphael Angelus, unus ex septem, qui adstant ante Dominum, è primis caeli princeps, lex hebdomadi- bus bajulum & mercenarium agit, iter facit, jumentorum curam gerit, inter servos & mercenarias operas se numerari non refugit, humano ritu comedit, bibit, huc illuc Tobiam etiam absente, mitti se finit, Tobias suum Dominum agnoscit, ad nutum obedit. Verbo; exactissi- mè servit. Angeli profecto non quarunt, quae sua sunt, nostris